

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Běs

Vypracovala: Sára Kočibová

Vedoucí práce: Mgr. David Medek, Ph.D.

Olomouc 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Olomouci dne:

Sára Kočibová

Poděkování

Chci bych poděkovat mému vedoucímu práce Mgr. Davidu Medkovi, Ph.D. za vstřícný a trpělivý přístup. Také děkuji svým přátelům a rodině za upřímné rady a podporu.

Obsah

1	ÚVOD	5
2	TEORETICKÁ ČÁST.....	6
2.1	O běsech.....	6
2.2	Výklad pojmů	7
2.2.1	Úzkost	7
2.2.2	Strach	7
2.2.3	Noční můry, noční děsy a zlé sny	8
2.3	Ztělesnění.....	9
3	Umělci, kteří zpracovávají podobné téma.....	11
3.1	Derek Hess	11
3.2	John Kenn Mortensen	13
3.3	Francisco Goya	14
3.4	Jaroslav Panuška	16
3.5	Peter Orišek.....	18
3.6	Zdzisław Beksiński	20
3.7	Karel Nepraš	21
4	PRAKTICKÁ ČÁST.....	23
4.1	Běs	23
4.2	Postup tvorby	25
4.2.1	Tekutý latex.....	26
4.3	Model č. 1	27
4.4	Model č. 2	28
4.5	Postup při finální práci a její fotodokumentace	29
5	ZÁVĚR.....	36
	Použitá literatura a internetové zdroje	37
	Seznam obrazové dokumentace.....	40

1 ÚVOD

Pocity úzkosti, které provázejí naše děsivé představy, zná asi každý. Každý se setkal s nějakou děsivou myšlenkou či epizodou, která v něm vyvolává onen svíravý pocit, který se těžko potlačuje. Tento pocit jsem se snažila ztělesnit tak, jak já jej vnímám a zobrazit jej ve fyzické podobě. Podrobněji myšlenku rozvádím v praktické části. Hlavním cílem tedy nebyla dokonalost díla po stránce technické, ani po stránce anatomické, nýbrž dojít různými cestami ke konkrétnímu výsledku. Vzniklo tedy dílo pojmenované „Běs“, což je staré pojmenování démona ve slovanských mýtech.

Celou práci můžeme rozdělit na dvě pomyslné poloviny, a to na část teoretickou a část praktickou. V části teoretické se zabývám názvoslovím a teorií, které souvisí s praktickou prací. Dále pak autory, kteří mi jsou blízcí, nebo kteří s podobnými tématy již pracovali.

V části praktické píší o konceptu a samostatné tvorbě práce, jejím postupu a problémech, které jsem musela řešit. Celý tento text je doprovod k mé praktické práci a je doprovázen fotografickou dokumentací celého procesu. Zdroje fotografií jsou hromadně uvedeny na konci práce.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 O běsech

Slovo „běs“ si můžeme vyložit dvěma nebo více významy. Jedním z hlavních významů je překlad latinského slova „*furor*“, které se vyskytuje se stejným významem v mnoha jazycích. Dalšími synonymy překladu tohoto slova jsou: zuřivost, řádění, běsnění¹.

Běs, ale bylo také staroslovanské pojmenování pro zlého a škodlivého démona. Svůj negativní význam získal pravděpodobně až po christianizaci Slovanů. Původně asi šlo o přírodního ducha či boha.²

Běsi byli v křesťanství vnímáni velmi negativně, posléze pojem splynul s ďáblem.³

Profantová a Profant ve své knize uvádějí úryvek z „Pověsti vremennych let“ (k roku 1092):

*„Nocí býval slyšet hřmot, nárek po ulici, běsi jako lidé uhánějící; ... když někdo vyšel z domu, aby se podíval, ihned poraněn býval od běsu neviditelně ranou (holí) a díky tomu umřel, proto se nikdo neosmělil a nevycházel z domu. Potom se běsi začali zjevovati ve dne na koních, ale nebylo jich samých viděti, ale koní jich bylo vidět jen kopyta; a takto ranivali lidi Polocké i jeho okolí. A protože si lidé vyprávěli, že to mrtví umrlci (nav'i) zabíjejí obyvatele Polocku“.*⁴

Pod pojmem „běs“ si tedy představíme něco, z čeho jde strach, což je spojeno s úzkostí a obavami o svůj život. Tyto stavy s určitostí zná každý z nás. Lidé je mohou prožívat i ve spánku. Jsou to noční můry, noční děsy nebo jen zlé sny. Strach pocítují i zvířata, když jsou vystaveny nebezpečí, ale do jaké míry je odlišný od toho našeho, lze jen stěží přesně zjistit. Další kapitola je věnována vysvětlení rozdílů mezi jednotlivými stavy, příčinám jejich vzniku a také následkům.

¹ Furor. *Latinský slovník on-line* [online]. [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://latinsky-slovník.latinsky.cz/latinsko-cesky/furor.html>

² PROFANTOVÁ, Nad'a a Martin PROFANT. *Encyklopedie slovanských bohů a mýtů*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80-727-7011-X, s. 47-48.

³ Běs. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/B%C4%9Bs>

⁴ PROFANTOVÁ, Nad'a a Martin PROFANT. *Encyklopedie slovanských bohů a mýtů*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80-727-7011-X, s. 47-48.

2.2 Výklad pojmů

2.2.1 Úzkost

Úzkost je obrovský pocit tísně, před kterým se člověk stává bezmocný. Je to pouhý pocit ohrožení, aniž bychom věděli z čeho. Podle Psychologického slovníku od Syllamyho to je reakce na neexistující, tedy bezpředmětné nebezpečí.⁵ Úzkost je vrozená vlastnost, která má obrannou funkci a je důležitá pro přežití člověka ve světě.⁶

Při úzkosti se objevuje stejná tělesná odezva jako u strachu. Jsou to psychosomatické znaky, tělo reaguje na emocionální změnu. Mezi znaky patří například zrychlený tep a tlak, zvýšená potivost, nevolnosti aj. Když někoho zasáhnou tyto problémy, má potíže s koncentrací a efektivitou práce. Existuje mnoho druhů úzkostí, které se dělí podle vzniku (fobická, kastrační, neurotická, skrytá, zjevná aj.).⁷

2.2.2 Strach

Na rozdíl od úzkosti je strach reakcí na již existující nebezpečí.⁸ To znamená, že se zdrojem jsme v přímém kontaktu. Tělo reaguje stejně jako při úzkosti. Důvodem je pravděpodobně ochranná funkce člověka či zvířete, reagují tak na nepřítel a jsou připraveni se bránit nebo utéci. Avšak každý má naučenou jinou formu obrany, záleží také na jejich schopnostech. Na tom, jak silní se cítí a jaké mají dřívější zkušenosti v dané situaci.⁹

Časté setkávání se se strachem v konkrétní situaci může přivést fobii. A to nejen lidem, ale i zvířatům. U zvířete může být jednoduchým příkladem jeho týrání, například bitím. Když pak kdokoliv projeví prvky agrese nebo vezme do rukou nějaký předmět, zvíře dostane ohromný strach. Bojí se, že se to bude opakovat, a to i po mnoha letech klidu.

U lidí to funguje podobně. Lze to demonstrovat na příkladu, kdy na jedince opakovaně zaútočí pes. Pak pokaždé, když potká, byť malého psa, nebo slyší nějakého

⁵ SILLAMY, Norbert. *Psychologický slovník*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. ISBN 80-244-0249-1, s. 206 a 227-228.

⁶ VYMĚTAL, Jan. *Lékařská psychologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-740-X.

⁷ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0, s. 659-661.

⁸ tamtéž, s. 566-567.

⁹ HODKOVÁ, Kamila. *Úzkost a strach u dětí mladšího školního věku z pohledu dítěte a rodiče*. České Budějovice, 2013. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita. Vedoucí práce Mgr. Jana Kouřilová.

v dále, vybaví se mu ona situace. Ihned začne cítit svíravý pocit na hrudi, nemožnost dýchat, zrychlí se mu tep a třesou ruce. Nejráději by se někam schoval nebo utekl. Už jen při pomyšlení na onu situaci ho popadá úzkost. Fobií se pak jen těžko zbavuje, a to pravidelným cvičením a opatrným setkáváním se s podnětem.

Při větší představivosti, kterou si vytváříme například ve snech, se může strach a denní úzkost ztělesnit tak, že nás opravdu honí nějaký tvor či příšera. Když se s šokem probudíme, teče nám po těle pot a svírá nás pocit úzkosti, který ještě zbývá z té děsivé noční můry. Pak nás onen nepříjemný pocit provází ještě mnoho hodin, někdy i dny stejně tak, jako onen tvor ve spánku.

2.2.3 Noční můry, noční děsy a zlé sny

V publikaci, kterou Světová zdravotnická organizace (též známá jako WHO) označuje a klasifikuje systém lidských nemocí a zdravotních problémů,¹⁰ popisuje noční můry a noční děsy, z čehož si můžeme vyvodit rozdíly mezi nimi.

Noční můru charakterizuje jako „*snový prožitek nabitý úzkostí nebo strachem s velmi detailní vzpomínkou na snový obsah.*“¹¹ Dále se zmiňuje o náplních snů, kterými jsou děsivá témata, při kterých nám hrozí nebezpečí ztráty života nebo sebeúcty.

„*Pavor nocturnus,*“ což jsou noční děsy, popisuje jako „*noční epizody extrémního děsu a paniky, spojené s intenzivním křikem, pohyblivostí a silnými vegetativními příznaky.*“¹² Dále popisuje konkrétní situaci chování jedince, který se následkem tohoto snu probudí s výkřikem vykazujícím zděšení, posadí se nebo se dokonce snaží utéci z místnosti. Po probuzení si často nevybavuje, co se mu zdálo.

Tzv. „*Zlé sny*“ mohou mít stejně negativní dopad jako noční můry, avšak jedinec se ze snu ihned neprobudí. Jejich náplň je mnohdy zaměřena jen na psychické trápení u konfliktů v mezilidských vztazích a na trapné situace. Jsou velmi emocionálně založené a téměř bez fyzického nebezpečí.¹³

¹⁰ WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: MKN-10*. 2018. Desátá revize. Dostupné také z: <http://www.uzis.cz/katalog/klasifikace/mkn>, s. 231.

¹¹ tamtéž, s. 231

¹² tamtéž, s. 231

¹³ DVOŘÁK, Ivo. *Vybavování snů a nočních můr ve vztahu k osobnostním stylům, alexithymii a disociaci*. Olomouc, 2016. Magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého. Vedoucí práce PhDr. Mgr. Roman Procházka, Ph.D.

2.3 Ztělesnění

Spousta umělců ztvárňuje své denní či noční chmury v malbách a sochách. Jejich zobrazení nemusí každý laik porozumět, ale oni sami vědí, co viděli. Některá díla jsou čitelné více, některá méně. Například malby švýcarského malíře Johanna Heinricha Füssliho ukazují, že autor měl jasnou představu o tom, jak zobrazit děsivá stvoření, která možná vidával ve svých snech.

J. H. Füsslim se inspiroval William Blake, který ve svých ilustracích také ztvárnil mnohé tvory, kteří byli jeho vnitřní asociací k dané situaci v knize. Jeho prací je také monstrum na miniatuře s názvem „*Duch blechy*“¹⁴, které budí úžas s uvědoměním si jeho schopností imaginace. Ducha blechy zobrazil jako masu svalů se špičatýma ušima a kostnatou páteří.

1/ Johann Heinrich Füssli, *Noční můra*, 1781, detail

¹⁴ The Ghost of a Flea. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Ghost_of_a_Flea

2/ William Blake, *Duch blechy*, 1819-20

Existuje nepřeberné množství umělců, kteří se zabývali touto tematikou. Spousta tvořila podle vlastní zkušenosti s děsy ve své mysli. Některá umělecká díla jsou záměrně tvořená k zděšení, což vygradovalo vznikem literárního žánru hororových povídek, které se ve velké míře začaly objevovat od konce 18. století.¹⁵ K povídkám vznikaly ilustrace, až se následně povídky přenesly do filmu, pro který také umělci začali tvořit nestvůry. Jedním z těchto výtvarníků je i Hans Rudolf Giger, který vytvořil podobu „*vetřelce*“. Doba jde kupředu a umění se přizpůsobuje nově vznikajícím odvětvím a snaží se využít všech možností, jak být viděno.

¹⁵ Horor. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Horor>

3 Umělci, kteří zpracovávají podobné téma

3.1 Derek Hess

Je současný americký umělec. Tvoří kresby, malby i koláže. Pro jeho tvorbu je charakteristická obrovská depresivita, která z jeho děl vyzařuje. Je zcela zřejmá autorova zkušenost s psychickým onemocněním.

Typickým prvkem je motiv člověka, nejčastěji trpícího, který je nahlodáván vránami. Pracuje také s tématem rozkladu, kde s nadsázkou zobrazuje vyčnívající žebra a kosti. Používá kříže nebo parafrázuje ukřižování Krista. Dalším častým motivem jsou andělé či silný déšť z mraku, který se nachází jen nad oním trpícím člověkem. V jeho dílech lze nalézt také zvířata, v převážné míře však jen jejich skelety.

Důležité je zmínit jeho kresebný styl, kde spíše „čmáráním“ dochází k určité modelaci postavy. Tuto kresbu často lavíruje nebo doplňuje její akcenty červenou či bílou barvou. Jako podklad také užívá novin, časopisů nebo plakátů.

Mimo jeho tvorbu se věnuje pořádání třidenního uměleckého festivalu „*Acting out!*“, který je soustředěn proti stigmatizaci¹⁶ duševně nemocných a lidí s drogovými závislostmi. Vystupuje na něm mnoho známých osobností, kteří nemocné podporují a snaží se je ukázat v pravém světle.¹⁷ Se stejnými tématy vydává i knihy s vlastními ilustracemi.

¹⁶ Stigmatizace je definována jako označování a vyloučení lidí se společnosti, protože jsou duševně nemocní. Ostatní mají vůči nim i jejich blízkým předsudky, kvůli kterým je zavrhuji. CHODOROVÁ, Alena. *Stigmatizace duševně nemocných v současné společnosti*. České Budějovice, 2009. Dostupné také z: https://theses.cz/id/dvn22r/downloadPraceContent_adipIdno_12345. Diplomová práce. Jihočeská univerzita. Vedoucí práce Ing. PhDr. Marie Lhotová, PhD., s. 6.

¹⁷ DELAMOTTE, Nikki. Cleveland's Derek Hess puts mental health, addiction awareness in the spotlight with Acting Out! arts fest. *Cleveland.com* [online]. 2017 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: http://www.cleveland.com/entertainment/index.ssf/2017/09/mental_health_awareness_fest_b.html

3/ Derek Hess, *Born to lose*, 2015

4/ Derek Hess, *11-15-15-1*, 2015

5/ Derek Hess, *Cumulonimbus*

3.2 John Kenn Mortensen

Je současný dánský umělec, který se narodil v roce 1978 a pracuje v Kodani. Také píše a režiruje pořady pro děti.¹⁸ Je opravdu profesionál v tvorbě příšerek. I když jej silně ovlivnili hororoví spisovatelé jako Stephen King a Howard Phillips Lovecraft,¹⁹ tak i přesto si zachovává způsob vyjadřování vhodný i pro děti.

Jeho vlastním nápadem a specialitou je kreslení příšer na kancelářské lepicí bločky. Sám říká: „*Jde vlastně o taková okénka do jiného světa.*“²⁰

Příšery a duchové, které kreslí, zobrazuje vtipnou formou. Avšak když se člověk zamyslí, nezdají se ony zobrazené situace až tak humorné, neboť vyjadřují děsivé okamžiky života a noční můry z dětství. Stvůry zobrazuje především s otevřenou tlamou plnou zubů, čímž až působí, že se dunivě smějí. Mívají dlouhé chlupy po celém těle a bílé kulaté oči bez panenek. Takto chlupaté příšery nenápadně letí za svou „kořistí.“ Avšak také spousta z nich je vyobrazena tváří v tvář dítěti, které není vůbec zděšené, ale má poklidnou, jednoduše načrtnutou tvář.

6/ John Kenn Mortensen, bez názvu

7/ John Kenn Mortensen, *Stick to the Road (Two Beasts and a Cat)*

¹⁸ MORTENSEN, John Kenn. *Lepíkové příšery*. Praha: Argo, 2014. ISBN 978-80-257-1345-7, s. 1.

¹⁹ Interview: Mysterious Post-it Note Artist John Kenn. *My modern met* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://mymodernmet.com/interview-mysterious-postit/>

²⁰ MORTENSEN, John Kenn. *Lepíkové příšery*. Praha: Argo, 2014. ISBN 978-80-257-1345-7, s. 1.

3.3 Francisco Goya

Byl významný malíř španělského původu, který tvořil od druhé poloviny 18. století do první poloviny 19. století. Řadíme jej do období romantismu. Jeho jedinečnými díly jsou zejména malby, avšak nezapomenutelné jsou i jeho lepty. Jeho nejznámějším dílem je beze sporu olejomalba „*Nahá Maja*“, která vyvolala pobouření španělské společnosti její nahotou. Tudiž byl namalován i obraz „*Oblečená Maja*“.²¹ Obrazy jsou téměř totožné, jen jeden z nich zobrazuje nahou ženu a druhý oblečenou.

Jeho výjimečnými díly je například série leptů „*Los Caprichos*“, česky zvané „*Rozmary*“. Tuto sérii 80 leptů vytvořil až poté, co jej v roce 1792 postihlo těžké onemocnění, které mělo za následky trvalé ohluchnutí. Po nějaké době se vrátil k tvorbě, která se již vyznačuje větším produševněním,²² které je v tomto díle patrné. V „*Los Caprichos*“ se objevují témata, která jsou lidem bližší, a to noční můry, zesměšnění španělské šlechty a společenská kritika.²³ Vidíme v nich fantazii, která se vyjímá v zobrazování různých stvůr podobných chrličům. Zobrazuje také osly, kteří mají být posměšným vyjádřením španělské šlechty.²⁴ Ve stylu podobném Goyovi později tvoří i Honoré Daumiér, francouzský umělec 19. století, tvořící zejména karikatury.

Roku 1807 zahájil Napoleon invazi do Španělska. Z války, která následovala, pochází cyklus „*Hrůzy války*“. Realistická zobrazení hrozivých scén, následky bojů, smrt. To vše se Goyovi podařilo zachytit na papíře. Po válce následovala Španělská občanská válka. Někdy v této době se Goya stěhuje do svého venkovského sídla. Zde maluje na stěny tzv. „*Černé malby*“, které šokují dodnes. Spousta odborníků se dnes domnívá, že Goya trpěl nějakou duševní poruchou.²⁵ Ta údajně stála za jeho vizemi, které přenášel do svých děl. Mezi ta nejbizarnější patří „*Saturn požírající svého syna*.“ Ten je sice založen na mytologii, avšak jeho pojetí vyjadřuje malířovo duševní rozpoložení.

Francisco Goya se svými cykly byl inspirací mnoha umělců v obdobích, která následovala. Jeho rozvolněný rukopis byl předzvěstí expresionistických maleb.

²¹ Francisco Goya. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Francisco_Goya

²² PRAMENY, sbírka dobrého umění: GOYA. Praha: SVU Mánes a Svoboda, 1948, s. 4.

²³ Francisco Goya. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Francisco_Goya

²⁴ tamtéž

²⁵ ZEMEN, Jan. *Francisco de Goya - Noční můry*. Brno, 2008. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Aleš Filip, Ph.D., s. 10.

8/ Francisco Goya, *Capricho No. 63: ¡Miren que graves!*, *Los Caprichos*, 1797-98 Museo del Prado

9/ Francisco Goya *Capricho No. 60: Ensayos*, *Los Caprichos*, 1797-98, Museo Del Prado

3.4 Jaroslav Panuška

Byl zejména symbolistický malíř a kreslíř, který žil v letech 1872-1958. V mládí studoval na pražské akademii u krajináře Julia Mařáka, což se odrazilo v Panuškově tvorbě. Po celý svůj život se věnoval malbě krajin. Ty studoval nejen v české domovině, ale čas trávil i v zahraničí u Jaderského moře, kde namaloval několik marín²⁶. Avšak nemaloval jen krajiny, vedle toho hledá svůj vlastní styl. Směřuje k dekadentní tvorbě, která se u něj vyznačuje děsivými, často až nechutnými výjevy. Kreslí hrůzostrašné tváře plné vygradovaných emocí. Používá až karikaturní deformaci obličejů pro jejich vystižení, a přitom mnohdy jen jednoduchou linku.

Na přelomu století u něj dochází opět k posunu. Od motivů plných děsivých scén přechází ke klidnějším výjevům, více vtipným a výpravným.²⁷ Svůj symbolistně dekadentní styl zakládá na námětech českých pohádek.²⁸ V tvorbě se to odráží tak, že zpočátku kreslí zejména výjevy související se smrtí: smrtky, krkavce a duchy. Až následně přechází spíše k dětským, avšak stále děsivým, námětům, kterými jsou například upíři, černokněžníci, čerti a strašidla. Tato stvoření mají stále hrůzný podtext, ale jsou zobrazena poměrně vtipnou formou. Což můžeme uvést na příkladu oduševnění stohů sena nebo vyvrácených stromů.

Jsou pro něj typické úzké hubené postavy s vyzáblými obličejí, dlouhými končetinami a splihlými vlasy. Figury se různě krouť a ruce jim vlají. Tento styl uplatňuje také u ostatních tvorů (upíři, vodníci aj.). Jedním z opakujících se motivů je vykulené oko ve tvaru kruhu, které zobrazuje i místo vycházejícího slunce či létajícího balónu. Příšery zobrazuje v krajinách, které působí až impresionisticky.

Jeho fantastický přístup je znát především v ilustracích knih. Ilustruje pohádky od Karla Jaromíra Erbena a Václava Říhy, dále román od Edgara Allana Poe či Lovce mamutů od Eduarda Štorcha.²⁹

²⁶ Marína je obraz s námořní tematikou.

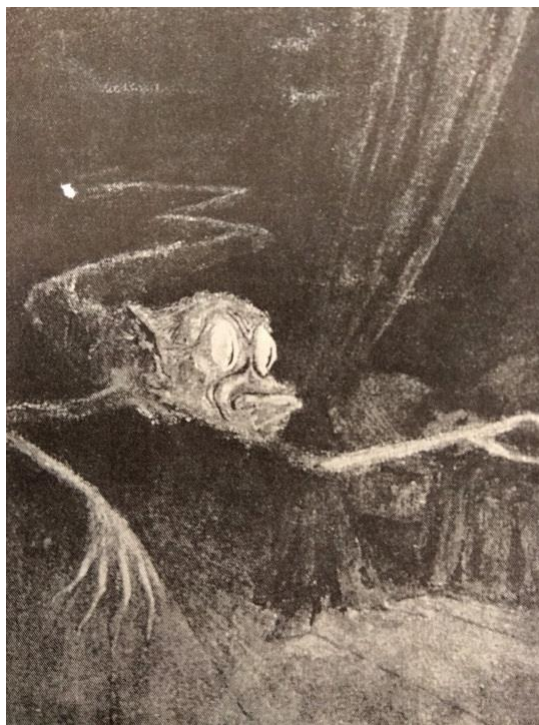
Marína. Wikipedia [online]. [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <https://cs.wiktionary.org/wiki/mar%C3%ADna>

²⁷ SCHNEIDEROVÁ, Martina. Jaroslav Panuška (1872-1958). Od pohádky k vědě. Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Doc. PhDr. Alena Pomajzlová, Ph.D., s. 43.

²⁸ Malíř Jaroslav Panuška [online]. [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <http://www.jaroslavpanuska.cz/malir-jaroslav-panuska/>

²⁹ ČESKÉ MUZEUM VÝTVARNÝCH UMĚNÍ V PRAZE. *Jaromír Panuška: (1872-1958)*. Košice, 1994. ISBN 80-7056-024-X, s. 51-52.

Na přelomu století se začíná hluboce zajímat o historii a archeologii. Svůj zájem koncentruje na pohanskou, zejména slovanskou historii, odkud směřuje k lidovým motivům. Ilustruje několik knih Eduarda Štorcha³⁰, pro ně maluje úžasné obrazy zaměřené na pravěk v Českých zemích a slovanskou kulturu. Jsou to zejména krajiny, ve kterých hledíme na chýše pravěkých lidí, osady Slovanů, či jejich putování zemí plnou kopců.

10/ Jaroslav Panuška, *Upír*, 1899

11/ Jaroslav Panuška, *Hádající se vrby*, 1898, kniha *Letní noc* (1905)

³⁰ SCHNEIDEROVÁ, Martina. Jaroslav Panuška (1872-1958). Od pohádky k vědě. Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Doc. PhDr. Alena Pomajzlová, Ph.D.

3.5 Peter Orišek

Původem slovenský sochař, kreslíř a medailér, se narodil roku 1941. V počátcích jeho tvorby se musel vypořádat s vlivem mnoha směrů a proudů, které se ve světě zrovna utvářely. Mezi tyto proudy patřila nová figurace, hyperrealismus a pop-art. Na utváření vlastního stylu měla v 70. letech velký podíl i jeho cesta do Řecka. Následně vytvářel díla, která byla jasným odkazem k minojské kultuře, zejména Minotaurovi a dokonalosti lidského těla.³¹

Vytváří sochy hlavně z bronzu s motivy člověka, často v kompozici se zvířaty. Typickým jeho prvkem jsou vypjaté situace s napnutými svaly a šlachami, s vystupujícími žebry. Jako by odhaloval, co se skrývá pod kůží. Z násilných kompozic, které vytváří, jde cítit strach, zděšení a emoce. Svět jeho fantazie je sice děsivý, avšak člověk musí neustále obdivovat jeho dokonalé schopnosti při vytváření působivých scén, které hned všechny pohltí. Následně si uvědomíme svou úzkost z oné situace.

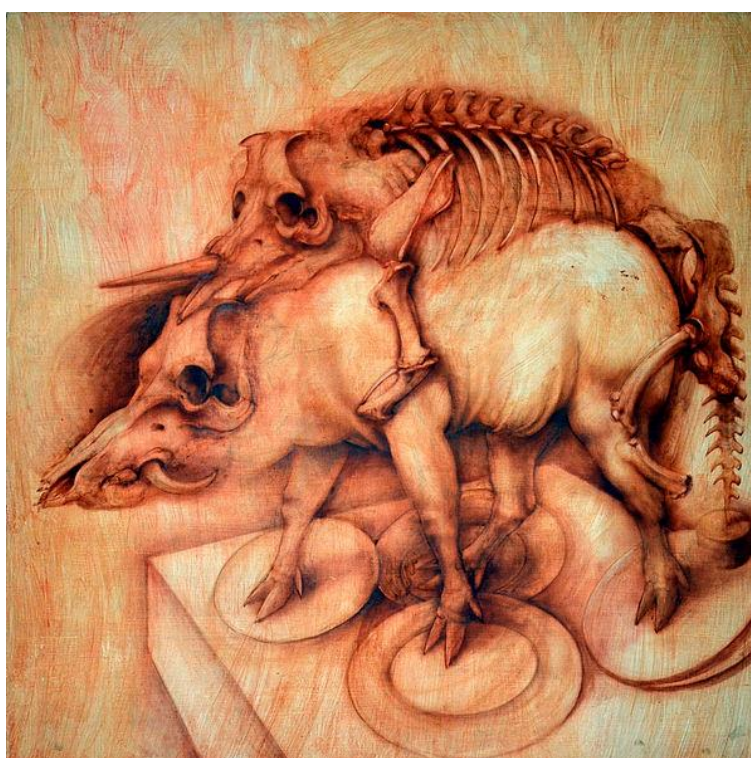
V malbách, při kterých používá americkou retuš v sépiové barvě³² objevujeme větší detailnost scén. V obrazech používá průhlednost těla v zobrazení jednotlivých stvoření. Scény zobrazující zápasy nahých těl lidí i tvorů jsou často doplněny různými hadicemi a šňůrami, které až připomínají svět techniky.

³¹ Peter Orišek. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Peter_Orie%C5%A1ek

³² Peter Orišek: *Súkromná mytológia. Galéria Miloša Alexandra Bazovského v Trenčíne* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: http://www.gmab.sk/vystavy-a-podujatia/peter-oriesek-sukromna-mytologia.html?page_id=5013

12/ Peter Orišek, Rozpad, do roku 1987

13/ Peter Orišek, Bez názvu XI

3.6 Zdzisław Beksiński

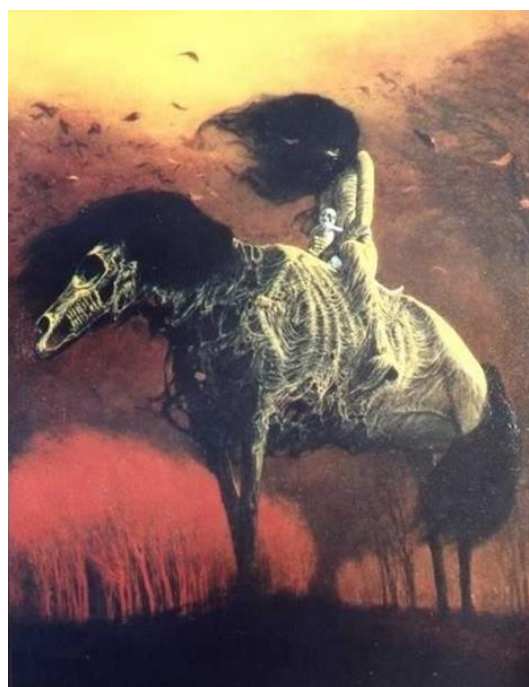
Byl polský umělec 20. století, který se věnoval zejména malbě, ale také fotografii a fotomontáži. Z jeho tvorby sálá duch špatných zážitků a zkušeností. Jde znát, že byl ovlivněn surrealismem.

Jeho neplodnějším a nejznámějším obdobím je období „fantaskní“, jak jej sám nazval.³³ Toto období trvalo v 60.-80. letech 20. století.³⁴ Je pro tvorbu Beksińského velmi typické. Svět zobrazuje jako ponuré místo plné rozpadajících se monumentálních budov v postapokalyptickém světě.³⁵ Častým motivem jsou kostlivci a různě znetvořené bytosti. Z jeho krajin dýchá smrt a rozklad. Motivy malých opuštěných ostrovů se stavbou uprostřed jsou také dosti časté.

Osobně říká: „Přeji si malovat tak, jako bych fotografoval své sny.“³⁶

14/ Zdzisław Beksiński, (nezjištěno), mezi lety 1970-89

15/ Zdzisław Beksiński, *Bez názvu*, 1976, Galeria Zdzisława Beksińskiego w Krakowie

³³ Okres fantastyczny (překlad *Wikipedia*, pozn.34)

Biografia artysty. *Fundacja Beksiński - official website* [online]. [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: <http://www.beksinski.com.pl/biografia/index.html>

³⁴ Zdzisław Beksiński. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-03-09]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Zdzis%C5%82aw_Beksi%C5%84ski

³⁵ tamtéž

³⁶ tamtéž

3.7 Karel Nepraš

Byl významný český umělec druhé poloviny dvacátého století, zejména sochař. Pro jeho díla je typická určitá forma sarkasmu, žertu a nadsázky. Po válce studoval na Akademii výtvarných umění v Praze, kde se poznal s Janem Koblasou a Bedřichem Dlouhým, se kterými později založil výtvarnou skupinu „Šmidrové.“ Později se k nim přidali i hudebníci a literáti. Svým dadaisticko-surrealistickým způsobem plným zvláštního humoru silně reagovali na absurditu tehdejšího režimu. V té době byla spousta z nich zapsána na černou listinu, tedy měli zákaz oficiálně vystavovat. Mezi ně patřil i Karel Nepraš, jehož některá díla byla zničena.³⁷ Jedním z děl byla i „*Rodina připravená k odjezdu*.“³⁸ Je zajímavé, že se v 90. letech stal i se svými přáteli (v minulosti zakázanými autory) na Akademii profesorem, kde působil až do své smrti v roce 2002.³⁹

Převážnou část svého života se věnoval asamblážím z různých nalezených materiálů (vodovodních trubek, drátů, šroubů aj.),⁴⁰ které natíral nejčastěji červeným lakem. Později svá díla doplnil i o ozubená kola, kterými je rozpohyboval. Jeho nejznámějším dílem je Velký dialog, což je humorně pojatý rozhovor dvou sedících lidí, kteří mají místo hlav trumpety.

Později se Nepraš věnoval také keramice (kterou vystudoval na střední škole), porcelánu a litině.⁴¹ Cizí mu nebyla ani kresba a grafika, kterými humorně ilustroval dění doby. S jeho jménem na místě ilustrátora vyšla také kniha od Franze Kafky. Jeho díla jsou zastoupena v mnoha světových sbírkách (například ve Washingtonu D.C., Lodži nebo Paříži).⁴²

³⁷ Fenomén Underground. Šmidrové v Křížovnické škole [televizní dokument]. ČT, 2012. Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10419676635-fenomen-underground/412235100221001-smidrove-v-krizovnicke-skole/video/>

³⁸ „*Rodinu připravenou k odjezdu*“ nechala v letech 2011-2015 znovu odlít Neprašova dcera. Zachoval se totiž původní dřevěný model v měřítku 1:1.

KAREL NEPRAŠ: *Rodina připravená k odjezdu*. DOX: *Centrum současného umění* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.dox.cz/cs/vystavy/karel-nepras-rodina-pripravena-k-odjezdu>

³⁹ Přehled pedagogů AVU od roku 1990. *Akademie výtvarných umění v Praze* [online]. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <https://www.avu.cz/document/p%C5%99ehled-pedagog%C5%AF-avu-od-roku-1990-821>

⁴⁰ Karel Nepraš. *Artlist — Centrum pro současné umění Praha* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/karel-nepras-877/>

⁴¹ tamtéž

⁴² Karel Nepraš. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Nepra%C5%A1

16/ Karel Nepraš, *Rodina připravená k odjezdu*, 1969, původně vystaveno v Ostravě, zničeno v 80. letech

14/ Karel Nepraš, *Velký dialog*, 1966, Národní galerie v Praze

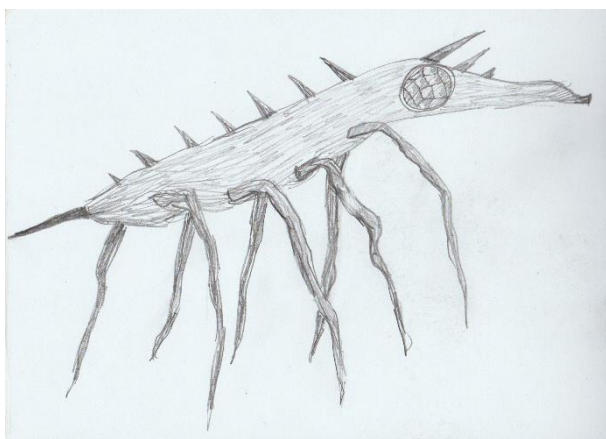
4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Běs

Impulesem ke zpracování tohoto tématu pro mne byla vlastní zkušenost. Při děsivých stavech, způsobených stresem či nočními můrami, které byly doprovázeny pocity úzkosti a zoufalstvím, jsem dostala potřebu to ze sebe nějak dostat. Jiní umělecky založení lidé vtělují tyto pocity do nakresleného člověka, zobrazeného v různých negativních situacích, trpícího, často i umírajícího. Já při oněch stavech spíše „vidím“ tvory podobné zvířatům.

Snažila jsem se je tedy nějakým způsobem zachytit, ztělesnit je. Z myslí je vytáhnu na papír a úzkost se utlumí. Problémem je, že v okamžiku, kdy se podíváte na danou kresbu zpětně, si vybavíte opět ten pocit, který jste měli při jejím kreslení.

Zobrazila jsem vše, co mě na nich děsilo. Nakonec měla většina stvoření určité společné znaky: prodloužené lebky vedoucí do špice, zapadlé oči postrádající bulvy, vyčnívající žebra, rozcuchané peří, či jinak ostře končící části těla aj. Vypadala němá, bez zubů, s čistě děsící tváří. Dlouhé nohy jim napomáhaly v běhu, tudíž člověka snadno dohoní a jejich jediným cílem je trýznit svým vzhledem a pronásledováním. Níže jsou příklady těchto kreseb.

18/ Skica, 2017

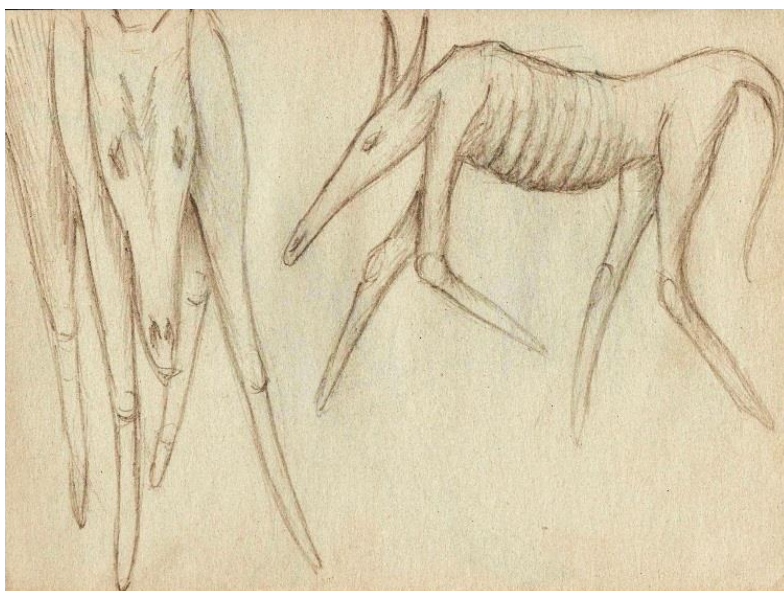

19/ Skica, 2017

Aby byla představa přesnější, rozhodla jsem se jednoho z nich zpracovat v prostorové verzi. Vybrala jsem právě toho, který byl myšlenkově nejvýstižnější.

Dala jsem si za cíl představu a dojem z díla, ne dokonalost po stránce materiálové či anatomické. Myšlenka bývá nedokonalá, ve snech nemají tvorové dokonalou anatomii. Často se po probuzení divíme, jak ono stvoření mohlo běžet, když mělo každou nohu jinou. Ale i představa ve strachu je zkreslená. Dala by se tato bytost nazvat zvířetem, protože je stavbou těla blízka reálným tvorům. Avšak nemá pohlaví, protože je nedůležité, je slepá a má až příliš dlouhé tenké nohy.

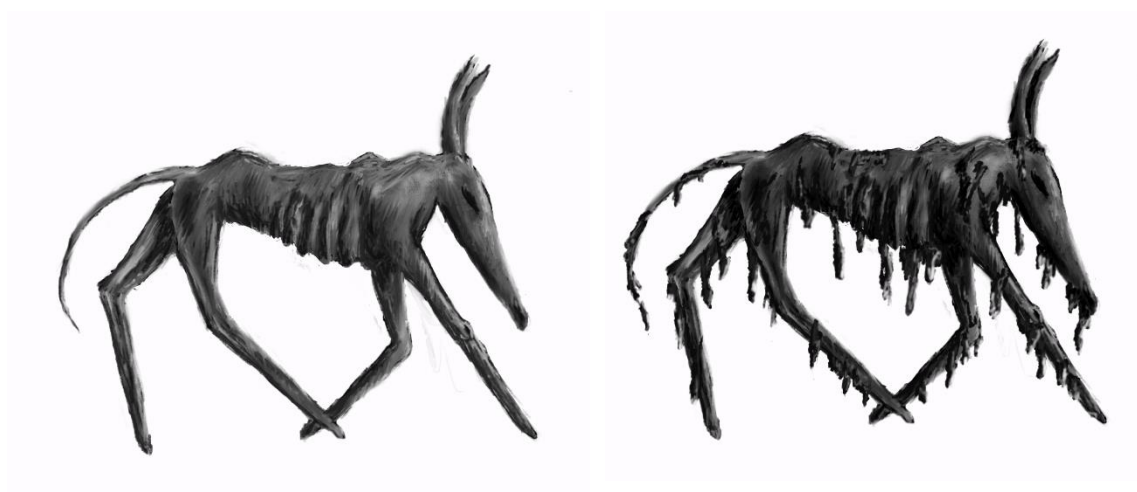
Mým úkolem tedy bylo dosáhnout daného výsledku jakýmkoliv cestami. Také mi šlo o to, aby se i ostatní byli schopni vcítit do mých pocitů nebo vybavit si ty své.

20/ Skica, 2017

4.2 Postup tvorby

Pro upřesnění jsem si udělala novou, lepší skicu. Obohatila jsem ji ještě o několik dalších prvků, které jsou pro mě děšivé. Mezi ty nejvýraznější patří výstupky nad lopatkami a představa stékajícího asfaltu. Černou barvu jsem vybrala proto, že je jako v mnoha jiných kulturách, tak i pro mě, symbolem smrti, tedy nahání hrůzu.

21/, 22/ Návrh bakalářské práce č. 1 a 2, 2017, digitální grafika

Moje myšlenka byla již dostatečně rozvinutá na papíře, ale otázkou bylo, jak bude fungovat při převedení do prostoru. Vybrala jsem si techniku, kterou jsem vymyslela v hodinách sochařství v předchozím ročníku. Zalíbil se mi nerovný povrch z gázy pokryté hustou barvou, která zateče do spár tkaniny a vytvoří lepkavý efekt. Zároveň je barva tvrdá jako kámen a socha nerozbitná. Jako výplň jsem se rozhodla použít, jako v původním případě, drát a noviny. Otázkou zůstávalo, jak docílit efektu stékajícího asfaltu. Po dlouhém poptávání se odborníků, kteří mají zkušenosti s podobnými materiály, jsem došla k závěru, že asfalt použít nepůjde. Následovalo hledání nového materiálu, kterým se nakonec stal tekutý latex, používaný na gumové masky. Lze jej sehnat již barvený.

4.2.1 Tekutý latex

Tekutý latex je roztok přírodního kaučuku, nejčastěji s vodou, stabilizovaný hydroxidem a alkalickými sloučeninami, převážně amoniakem.⁴³ Bývá používán nejen na gumové masky, které se přikládají na obličej, ale i na masky, které se vytváří i na těle. Štětcem se nanáší ve vrstvách, následně se dá kolorovat například akrylovými barvami.

Jelikož má latex konzistenci smetany, po všem steče. Jeho výhodou je, že jej lze zahustit například moukou nebo lépe škrobem (pro jemnější strukturu). Při zahušťování je třeba přidávat surovinu opatrně po špetkách, neboť se dělají hrudky jako v sádře. Vzniknou bublinky plné škrobu, které pak prasknou, což má při práci s černým latexem negativní vliv na estetiku výsledku. Také není dobré to se zahušťovadlem přehánět, protože po uschnutí výrobek snadno praská.

⁴³ Latex - Revultex: Odpařovaný latex. *SILIKONY, s.r.o.* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.silikonsro.cz/levne-materialy/latex-revultex>

4.3 Model č. 1

Jelikož jsem do té doby s latexem nikdy nepracovala, musela jsem si udělat materiálovou zkoušku. Zde jsem si vyzkoušela hlavně problematiku stability běžícího zvířete. Zároveň jsem se snažila vyřešit vytvoření některých tělesných prvků, zejména výstupky nad lopatkami.

Během tvorby tohoto modelu jsem zjistila, že noviny omotané drátem, budou příliš těžkým materiálem ve finální velikosti, aby jej záměrně tenké nohy unesly. Byla zde i snaha o vypálení obsahu, avšak noviny byly příliš nahuštěné na sebe, než aby šly zapálit. Což byl jeden z návrhů zpracování: celek jako konstrukce z černě patinovaného drátu, z kterého ztéká asfalt. Avšak byl zde problém se zkonstruováním, proto byl nápad zavržen.

Přikládám fotografii hotového materiálového modelu, na kterém jsem se naučila pracovat s tekutým latexem. Zde jsem ještě stále nevyřešila dilema jak „přinutit“ latex, aby stékal dolů a přitom neukápl. Vyzkoušela jsem stékání po vlákně vlněné příze, ale výsledek byl nedostatečný mé představě.

23/ Model k bakalářské práci č. 1, 2017, drát, noviny, gáza, tekutý latex, akrylové barvy

4.4 Model č. 2

Následovala tvorba druhého modelu, kde jsem si ujasnila trojrozměrnou představu výsledné sochy. Model byl až příliš dokonalý v porovnání s tím, co jsem chtěla vytvořit. Chtěla jsem použít i trochu nadsázky pro vyzvednutí prvků, které mě děsí, avšak ty jsem do modelu nezakomponovala. Model jsem modelovala z hlíny na drátěnou konstrukci. Později jsem usoudila, že má zde moc prodlouženou hlavu v porovnání s tělem. Zároveň nebylo možno jej vytvořit v běžící formě, neboť jsem pracovala s příliš měkkým drátem, který se pod vahou hlíny deformoval.

24/ Model k bakalářské práci č. 2, 2018, drát, modelovací hlína

4.5 Postup při finální práci a její fotodokumentace

Po druhém modelu jsem již byla připravena začít pracovat na finálním provedení. Začala jsem od ruky. Nejdříve jsem si vytvořila drátěné nohy, následně torzo těla z polystyrenu. Velikost jsem volila tak, aby mohl výsledný tvor opravdu někoho vyděsit, ne aby připomínal malého psa, z kterého strach vůbec nejde. Při snaze torzo postavit na nohy jsem se setkala s mnoha problémy, až jsem nakonec usoudila, že nohy jej nemají šanci unést. Byť to byl jen základní tvar těla nasazený na nohou. Co teprve, když bych na to nanasla více vrstev materiálu.

25/ Prvotní konstrukce bakalářské práce, 2018, drát, polystyren

Začala jsem tedy hledat vhodný materiál pro nohy. S pomocí získaných rad jsem došla k nápadu použít závitové tyče. Jsou dostatečně pevné a nejsou hladké, tudíž na nich bude držet další materiál.

Na nákresu 1:1 jsem si ujasnila polohy a úhly nohou. S pomocí mého vedoucího práce byly tyče naříznuty a ohnuty do požadovaného tvaru. Jelikož jsem si myslela, že celá socha bude dostatečně lehká, aby ji tyče unesly, tak jsem se rozhodla problém vyřešit tímto způsobem.

Větším problémem bylo uchycení kovových tyčí k polystyrenu. Musela jsem začít improvizovat a připevňovat ke konstrukci ploché kusy dřev tak, abych znemožnila tyčím pohyb a protáčení.

Jelikož mi během stavby konstrukce na nohy neměl téměř kdo pomoci, byla jsem odkázána sama na sebe a všelijaké podpěry. V tom se zobrazila i výsledná kompozice nohou, která není až příliš zdařilá a přirozená. Když vše bylo dostatečně připevněno, rozhodla jsem se kostru postavit na nohy. Očekávání, že bude stát bez problému bylo to tam, když noha, která byla nejvíce namáhána a jejíž úhel ohnutí byl největší, praskla v kloubu. Po hledání cesty opětovného připevnění jsem se rozhodla vyřešit problém způsobem, který je na fotografii níže.

26/ Oprava zlomené nohy, 2018

Během dalších pokusů stavět tvora na nohy byl spoj namáhán ze všeho nejvíce a šrouby se uvolňovaly. Bylo potřeba je přilepit tavnou pistolí.

27/ Stojící torzo bakalářské práce, 2018

Nyní jsem začala řešit další dilema: když jsou krčené noviny omotané drátem moc těžké, čím nahradit tvárný materiál? Takový, abych jej mohla přidávat a odebírat? Co je lehké jako polystyren a zároveň relativně tvárné? Montážní pěna. Fanoušci seriálů a her z ní tvoří kostýmy a měkčené zbraně na společné akce.

Tedy, opatřila jsem si velké množství igelitů, abych nezašpinila podlahu, protože pokud montážní pěna ztuhne, nejde už z ničeho dostat. Po několika fázích stříkání a ořezávání jsem dosáhla následujícího výsledku.

28/ Torzo bakalářské práce s vyřezanými žebry z montážní pěny, 2018

Při tvorbě prvního modelu (materiálového) jsem zjistila, že pod gázou prosvítají noviny. Problémem byla také bílá gáza, kterou se sekundárně již nepodařilo černou probarvit. Proto bylo nutné gázu předem obarvit načerno (černá nechytla příliš dobře). Prosvítání jsem chtěla předejít a rozhodla jsem se, že celé stvoření nejdříve nastříkám načerno tak, aby neprosvítal podklad. Sprej má ale tu nepříjemnou vlastnost, že obsahuje chemické látky, které rozpouští polystyren. Celou konstrukci by mohl naleptat a zničit tak její stabilitu. Sádrovým obvazem jsem tedy ošetřila místa, kde polystyren prosvítal a dotvarovala výstupky na lopatkách. Jako vycpávkový materiál jsem zvolila řasenou látku, kterou jsem přivazovala na potřebná místa. Poté jsem vše nastříkala načerno. Dále jsem

na hlavu přichytila rohy, které jsem vytvořila již dříve. Pak jsem černou plastiku omotávat barvenou gázou.

29/ Dokončování bakalářské práce, pokrývání podkladovou barvou, 2018

30/ Dokončování bakalářské práce, pokrývání barvenou gázou, 2018

Na gázu jsem nanesla velké množství husté černé barvy. Také jsem k ní přilepila natrhané kousky gázy, které měly sloužit jako nosný prvek pro stékající latex. Ten však neměl očekávaný efekt, ale i přesto byl pro celé dílo vhodný.

31/ Detail práce s latexem, 2018

Socha stála většinu času podpěrách proto, abych tlakem nezničila nohy při jejím tvarování a dokončování. Ale i přesto jsem v průběhu tvorby testovala její stabilitu, jestli je schopna samovolně stát. Do této doby to zvládala dobře, avšak pak se náhle začala bortit. Ani po opravě sešroubované nohy, která to způsobovala, se mi nepodařilo plastiku stabilně postavit.

Po dlouhém přemýšlení, jak záležitost při vystavení vyřešit, přišel nápad ji zavěsit. Avšak ne tak, aby stála, nýbrž do vzduchu nad zem. Tento způsob instalace ještě více podtrhne myšlenku, že jde o snovou bytost.

32/ Hotová bakalářská práce, 2018

33/ Hotová bakalářská práce, detail, 2018

34/ Hotová bakalářská práce, detail hlavy, 2018

35/ Hotová bakalářská práce, detail těla, 2018

5 ZÁVĚR

Celkově jsem se v teoretické části práce zabývala především autory několika posledních století. Někteří z nich byli předstupněm fantastického žánru v umění. Jejich tvorba byla na svou dobu opravdu výjimečná. Svě zastoupení měli také umělci, kteří pro mě byli inspirací. Největší vliv měl na mou tvorbu asi Derek Hess. Ten dokáže v malbě přesně vyjádřit jeho bolesti a pocity, zároveň podporuje lidi, kteří se potýkají s podobným problémem.

Dále jsou zde uvedeni autoři, jejichž tvorba byla velmi podobná mé praktické práci, podle toho byly také vybrány fotografie konkrétních děl. Ve většině případů jsou zastoupena speciálně ta, ve kterých se vyskytují zoomorfní bytosti jakoby z jiného světa. Výjimkou je Karel Nepraš, který sice nevytvářel díla na základě nočních můr a pocitů, ale zato kombinoval různé materiály s vidinou konkrétního cíle. Tímto způsobem tvořil nové bytosti, tváře a objekty, které ale působily spíše mechanicky než fantasticky. Zato Zdzisław Beksiński byl jedinečný umělec fantastického světa. Jeho ponuré krajiny plné mlhy a vířícího písku jsou svou atmosférou velmi poutavé a ohromující.

V praktické části jsem popsala koncept a postup práce plastiky tvora, který má vyjadřovat mé duševní napětí ve strachu, který mívám v různých negativních situacích. Jeho vyjádřením doufám, že se pocity utlumí. Cílem také bylo vytvořit něco, v čem lidé uvidí odraz svých duševních úzkostí.

Práce pro mě byla velmi přínosnou zkušeností. Během tvůrčího procesu jsem se naučila, že ne vše, co si představím, mohu převést do prostoru. Existuje pak spousta slabých míst v konstrukci, kvůli kterým nemůže dílo držet pohromadě, nebo stát. Věřím, že s tímto problémem se potýkalo mnoho umělců v začátcích své prostorové tvorby.

Zpracované téma je svým způsobem nadčasové, lidé se budou vždy budou ve svém nitru setkávat s negativními jevy. Jen forma vyjádření se bude měnit. Doufám, že i ostatní si najdou způsob, jakým čelit svým duševním děsům. Neboť v neustále se zrychlující době máme čím dál víc starostí, které je způsobují. Sama vím, že není lehké tento způsob najít, jednou z cest je možnost naučit se je snášet...

Použitá literatura a internetové zdroje

Literatura

ČESKÉ MUZEUM VÝTVARNÝCH UMĚNÍ V PRAZE. *Jaromír Panuška: (1872-1958)*. Košice, 1994. ISBN 80-7056-024-X.

DVOŘÁK, Ivo. *Vybavování snů a nočních můr ve vztahu k osobnostním stylům, alexithymii a disociaci*. Olomouc, 2016. Magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého. Vedoucí práce PhDr. Mgr. Roman Procházka, Ph.D.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0.

HODKOVÁ, Kamila. *Úzkost a strach u dětí mladšího školního věku z pohledu dítěte a rodiče*. České Budějovice, 2013. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita. Vedoucí práce Mgr. Jana Kouřilová.

CHODOROVÁ, Alena. *Stigmatizace duševně nemocných v současné společnosti*. České Budějovice, 2009. Diplomová práce. Jihočeská univerzita. Vedoucí práce Ing. PhDr. Marie Lhotová, PhD.

MORTENSEN, John Kenn. *Lepíkové příšery*. Praha: Argo, 2014. ISBN 978-80-257-1345-7.

PRAMENY, sbírka dobrého umění: *GOYA*. Praha: SVU Mánes a Svoboda, 1948.

PROFANTOVÁ, Nad'a a Martin PROFANT. *Encyklopedie slovanských bohů a mýtů*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80-727-7011-X.

SCHNEIDEROVÁ, Martina. *Jaroslav Panuška (1872-1958). Od pohádky k vědě*. Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Doc. PhDr. Alena Pomajzlová, Ph.D.

SILLAMY, Norbert. *Psychologický slovník*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. ISBN 80-244-0249-1.

VYMĚTAL, Jan. *Lékařská psychologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-740-X.

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: MKN-10*. 2018. Desátá revize. Dostupné také z: <http://www.uzis.cz/katalog/klasifikace/mkn>

ZEMEN, Jan. *Francisco de Goya - Noční můry*. Brno, 2008. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Aleš Filip, Ph.D.

Internetové zdroje

Furor. *Latinský slovník on-line* [online]. [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://latinsky-slovník.latinsky.cz/latinsko-cesky/furor.html>

Běs. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/B%C4%9Bs>

The Ghost of a Flea. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Ghost_of_a_Flea

Horor. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Horor>
DELAMOTTE, Nikki. *Cleveland's Derek Hess puts mental health, addiction awareness in the spotlight with Acting Out! arts fest*. Cleveland.com [online]. 2017 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: http://www.cleveland.com/entertainment/index.ssf/2017/09/mental_health_awareness_fest_b.html

Interview: Mysterious Post-it Note Artist John Kenn. *My modern met* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://mymodernmet.com/interview-mysterious-postit/>

Francisco Goya. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Francisco_Goya

Marína. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <https://cs.wiktionary.org/wiki/mar%C3%ADna>

Malíř Jaroslav Panuška [online]. [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <http://www.jaroslavpanuska.cz/malir-jaroslav-panuska/>

Peter Orišek. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Peter_Orie%C5%A1ek

Peter Orišek: Súkromná mytológia. *Galéria Miloša Alexandra Bazovského v Trenčine* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: http://www.gmab.sk/vystavy-a-podujatia/peter-oriesek-sukromna-mytologia.html?page_id=5013

Biografia artysty. *Fundacja Beksiński - official website* [online]. [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: <http://www.beksinski.com.pl/biografia/index.html>

Zdzisław Beksiński. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Zdzis%C5%82aw_Beksi%C5%84ski

Fenomén Underground. *Šmidrové v Křížovnické škole* [televizní dokument]. ČT, 2012. Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10419676635-fenomen-underground/412235100221001-smidrove-v-krizovnicke-skole/video/>

KAREL NEPRAŠ: Rodina připravená k odjezdu. *DOX: Centrum současného umění* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.dox.cz/cs/vystavy/karel-nepras-rodina-pripravena-k-odjezdu>

Přehled pedagogů AVU od roku 1990. *Akademie výtvarných umění v Praze* [online]. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <https://www.avu.cz/document/p%C5%99ehled-pedagog%C5%AF-avu-od-roku-1990-821>

Karel Nepraš. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Nepra%C5%A1

Karel Nepraš. *Artist — Centrum pro současné umění Praha* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/karel-nepras-877/>

Seznam obrazové dokumentace

- 1/ Johann Heinrich Füssli, Noční můra, 1781, detail, Detroit Institute of Arts.
Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Henry_Fuseli#/media/File:John_Henry_Fuseli_-_The_Nightmare.JPG
- 2/ William Blake, Duch blechy, 1819-20, Tate.
Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Ghost_of_a_Flea#/media/File:William_Blake_002.jpg
- 3/ Derek Hess, Born to lose, 2015. Dostupné z: <http://derekhess.com/portfolio-items/born-to-lose/>
- 4/ Derek Hess, 11-15-15-1, 2015. Dostupné z: <http://derekhess.com/portfolio-items/11-15-15-1/>
- 5/ Derek Hess, Cumulonimbus. Dostupné z: <http://postercabaret.com/cumulonimbus-by-derek-hess-sold-out.html>
- 6/ John Kenn Mortensen, bez názvu. Dostupné z: <https://sevasevol.blogspot.cz/2011/12/john-kenn.html>
- 7/ John Kenn Mortensen, Stick to the Road (Two Beasts and a Cat).
Dostupné z: www.comicartfans.com/gallerypiece.asp?piece=1358977
- 8/ Francisco Goya, Capricho No. 63: ¡Miren que graves!, Los Caprichos, 1797-98 Museo del Prado.
Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Los_caprichos#/media/File:Museo_del_Prado_-_Goya_-_Caprichos_-_No._63_-_Miren_que_graves!.jpg
- 9/ Francisco Goya, Capricho No. 60: Ensayos, Los Caprichos, 1797-98, Museo Del Prado.
Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Los_caprichos#/media/File:Museo_del_Prado_-_Goya_-_Caprichos_-_No._60_-_Ensayos.jpg
- 10/ Jaroslav Panuška, Upír, 1899. Převzato z: ČESKÉ MUZEUM VÝTVARNÝCH UMĚNÍ V PRAZE. *Jaromír Panuška: (1872-1958)*. Košice, 1994. ISBN 80-7056-024-X.
- 11/ Jaroslav Panuška, Hádající se vrby, 1898, kniha Letní noc (1905). Převzato z: ČESKÉ MUZEUM VÝTVARNÝCH UMĚNÍ V PRAZE. *Jaromír Panuška: (1872-1958)*. Košice, 1994. ISBN 80-7056-024-X.
- 12/ Peter Orišek, Rozpad, do roku 1987. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/foto.aspx?r=zpr_archiv&c=A100422_145034_kavarna_chu&foto=CHU32607a_Klenova_Pliestik_3776x2520.jpg

- 13/ Peter Orišek, Bez názvu XI.
Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Peter_Orie%C5%A1ek,_Bez_n%C3%A1zv%C5%9A_nedatov%C3%A1no,_americk%C3%A1_retu%C5%A1,_119x120_cm.jpg
- 14/ Zdzisław Beksiński, (nezjištěno), mezi lety 1970-89.
Dostupné z: <http://www.beksinski.com.pl/lata-70-89/okres-fantastyczny.html>
- 15/ Zdzisław Beksiński, Bez názvu, 1976, Galeria Zdzisława Beksińskiego w Krakowie.
Dostupné z: <https://nck.krakow.pl/beksinski/o-kolekcji/>
- 16/ Karel Nepraš, Rodina připravená k odjezdu, 1969, původně vystaveno v Ostravě, zničeno v 80. letech. Zdroj: Dostupné z: <http://www.designmag.cz/umeni/63207-dox-vystavuje-sousosi-rodiny-od-karla-neprase.html>
- 17/ Karel Nepraš, Velký dialog, 1966, Národní galerie v Praze.
Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Nepraš#/media/File:Velký_dialog_\(1966\),_laminat,_drát,_textil,_lak,_145x190x83_cm.jpg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Nepraš#/media/File:Velký_dialog_(1966),_laminat,_drát,_textil,_lak,_145x190x83_cm.jpg)
- 18/ Skica, 2017
- 19/ Skica, 2017
- 20/ Skica, 2017
- 21/ Návrh bakalářské práce č. 1, 2018, digitální grafika
- 22/ Návrh bakalářské práce č. 2, 2018, digitální grafika
- 23/ Model k bakalářské práci č. 1, 2017, drát, noviny, gáza, tekutý latex, akrylové barvy
- 24/ Model k bakalářské práci č. 2, 2018, drát, modelovací hlína
- 25/ Prvotní konstrukce bakalářské práce, 2018, drát, polystyren
- 26/ Oprava zlomené nohy, 2018
- 27/ Stojící torzo bakalářské práce, 2018
- 28/ Torzo bakalářské práce s vyřezanými žebry z montážní pěny, 2018
- 29/ Dokončování bakalářské práce, pokrývání podkladovou barvou, 2018
- 30/ Dokončování bakalářské práce, pokrývání barvenou gázou, 2018
- 31/ Detail práce s latexem, 2018
- 32/ Hotová bakalářská práce, 2018
- 33/ Hotová bakalářská práce, detail, 2018
- 34/ Hotová bakalářská práce, detail hlavy, 2018
- 35/ Hotová bakalářská práce, detail těla, 2018

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Sára Kočibová
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. David Medek, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Běs
Název v angličtině:	Horror
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá úzkostnými pocity, strachem a nočními můrami. Zastoupeni jsou také někteří umělci posledních století, kteří tvořili v podobném duchu. V druhé části práce je popisován postup vzniku artefaktu, který je hmotným výstupem praktické části práce.
Klíčová slova:	Úzkost, strach, noční můry, tvor, běs
Anotace v angličtině:	Bachelor thesis addresses anxiety, fear and nightmares. Some artists of the last centuries, who were making artworks in the similar spirit, are presented as well. Process of creation of the artefact, which is the physical outcome of the practical part, is located in the second section of the thesis.
Klíčová slova v angličtině:	Anxiety, fear, nightmares, creature, horror
Přílohy vázané v práci:	CD
Rozsah práce:	42
Jazyk práce:	Český jazyk